

# JAKÝM ZPŮSOBEM TEN, KDO NUTNĚ EXISTUJE DÍKY SVÉ PODSTATĚ, POZNÁVÁ SVOU PODSTATU A VĚCI<sup>1</sup>

[Š 358,14] Není možné připustit, že nutně existující poznává věci z věcí <samých>. Kdyby to nebyla pravda, <platila by jedna ze dvou tezí>: buď by Jeho podstata spočívala v <předmětu>, který poznává, a v důsledku toho by její náplň <tvořily> věci; anebo to, co poznává, by pro ni bylo <něco> nahodilého, v důsledku toho by neexistovala nutně ve všech ohledech, a to je nesmysl.

Vždyť se nenachází ve stavu, <že by> bez věcí <přicházejících> zvenčí nebyl Sám sebou, anebo by byl ve stavu, který by nebyl nutnou koexistencí Jeho podstaty, ale byl by jinou <věcí než je On> a v důsledku toho by něco jiného než On, mělo na Něj vliv. Předcházející principy tuto [Š 359] <možnost> a jí podobné vylučují.

Protože, jak hodláme vysvětlit, On je principem všeho bytí, poznává na základě Sebe sama (své podstaty) to, čeho je principem.

Je principem jsoucen dokonalých skrze jejich jedinečnost a jsoucen, která vznikají a zanikají <nejprve> skrze jejich druhy; a jejich prostřednictvím skrze jednotlivce.

Ale na druhou stranu není možné připustit, že je Mu vlastní vědění měnících se <věcí> tohoto světa s jejich změnami, nakolik se mění, ale <je možné to připustit> jiným způsobem, který vysvětlíme. Vždyť není možné připustit, že by je jednou poznával <časově omezeným poznáním> jako existující a ne-chybějící (ne privativní) a podruhé by je poznával <časově omezeným poznáním> jako chybějící a neexistující. Každý z těchto dvou stavů je nezávislou inteligibilní formou a žádná z těchto dvou forem netrvá ve stejný čas jako druhá. Následkem toho by se nutně existující měnil co do podstaty.

Dále, jestliže <věci>, které zanikají, jsou poznávány v jejich abstraktní quidditě, za pomoci neindividualizovaných <vlastností>, které je doprovázejí, nejsou poznávány jakožto zanikající. Jestliže <naopak> jsou chápány v tom, v čem jsou vázány na látku a k akcidentům látky, v <konkrétním> okamžiku a jednotlivosti, nejsou poznávány, ale pocitovány anebo představovány. A už jsme v jiných knihách vysvětlili, že každou smyslovou a imaginativní formu chápeme, jen nakolik je smyslová, a že si ji představujeme orgánem, který se dělí na části. Stejně tak jako připsat nutně existujícímu mnohost činů by pro Něj <bylo> nedostatkem, bylo by tomu tak i s připsáním Mu mnohosti poznávání.

Avšak nutně existující poznává věci pouze obecným způsobem, a tak Mu neuniká ani jediná věc, A NEUNIKNE MU ANI VÁHA ZRNKA PRACHU NA ZEMI A NA NEBI (Korán, X /Jonáš/, 61). Toto je součástí zázraků, jejichž pochopení si žádá vynikající nadání.

<sup>1</sup> Tyto téměř identické kapitoly se nacházejí:  
v: *Kitáb al-Nadžát*, (Kniha vysvobození /z omylů/),  
v: *Mabda wa-Ma'ad*, (Počátek a návrat /k Bohu/),  
a v: *Kitáb aš-Šifá'*, (Kniha uzdravení /duše/), Metafyzika, VIII, 6.

## JAKÝM ZPŮSOBEM NUTNĚ EXISTUJÍCÍ POZNÁVÁ VĚCI

Toto je způsob, jímž se to <děje>: když poznává Sám sebe a když poznává, že je principem všeho jsoucího, poznává první ze jsoucen <pocházejících> z Něho a to, co z nich vzniká.

Mezi věcmi neexistuje jediná, která by nebyla v jistém ohledu nutná, a to z Jeho příčiny. To jsme již vysvětlili.

Tyto věci jsou příčinami, jejichž interakce způsobují, že z nich existují [Š 360] jednotlivá jsoucná.

První zná příčiny a jejich vzájemná působení. Ví tedy nutně, k čemu vedou, <zná> časové <interval>, které jsou mezi nimi, a cykly, které zahrnují. Vždyť není možné, aby znal jedny a neznal druhé. Chápe tedy jednotlivá jsoucná nakolik jsou obecná, to znamená, nakolik mají <obecné> vlastnosti.

Jestliže svým prostřednictvím určují jednotlivinu, pak se tak děje ve vztahu ke konkrétnímu času nebo konkrétnímu stavu. A jestliže je tento stav chápán skrze jejich <obecné> vlastnosti, tyto hrají roli <obecnin>. Avšak z toho důvodu, že <tento stav> je vázán na principy, pro které <platí, že> pro každý u nich je jeho druh v jeho individuu, je vázán na individuální skutečnosti.

Už jsme řekli, že je možné, že tento typ vazby jednotlivinám přináší označení a vlastnost, která je jenom jejich.

Jestliže je tato jednotlivina součástí toho, co je individuální pro intelekt, i intelekt má přístup k tomu, co je takto označeno. Je tedy individuem, které je jediné svého druhu, <nic> mu není podobné, jako je například sféra Slunce nebo jako <planeta> Jupiter.

Avšak jestliže je druh rozdělen mezi individua, intelekt nemá přístup k označení věci, pouze jestliže začneme na tuto poukazovat, jak už víš.

Vraťme se <k našemu tématu>. Říkáme tedy: jestliže znáš všechny nebeské pohyby, znáš všechna zatmění, všechny konjunkce a disjunkce, které existují jako individuální <fenomény>. Znáš je jen obecně. Vždyť o jednom určitém zatmění říkáš, že se uskuteční poté, co se jistá hvězda přesune z jistého místa k severu meridiánu, že Měsíc se od ní oddělí v jistém směru a že mezi tímto zatměním a tím, které mu předcházelo anebo ho bude následovat, je jistý časový <interval>. Stejně tak <znáš> stav oněch dvou druhých zatmění, neboť mezi akcidenty těchto zatmění se nenachází nic, co bys neznal.

Znáš to pouze obecně. Vždyť je možné připustit, že tento popis se dá použít na mnohá zatmění; každé z nich se bude dít stejně. Ale <předpokládejme>, že díky jistému důkazu víš, že se toto zatmění uskuteční takto jen [Š 361] jedenkrát. To nevylučuje obecnost, jestliže si vzpomeneš na to, co jsme řekli dříve.

Avšak přesto všechno někdy nebude možné usoudit, jestli se toto zatmění v tomto okamžiku uskuteční, anebo ne; přinejmenším proto, že smyslovou zkušeností neznáš konkrétní body pohybu a trvání, které odděluje toto pozorování a toto zatmění. Ono není to samé vědět, že mezi pohyby existuje jeden zvláštní mající vlastnost, kterou jsi pozoroval, a že mezi tímto pohybem a druhým zatměním

<je> toto <trvání>. Vždyť toto můžeš vědět tímto způsobem vědění, aniž bys to věděl v konkrétním okamžiku, kdy existuje pochybnost, zda se <tento pohyb> děje. Ne, ale je třeba, aby něco, na co se dá poukázat, jsi už získal skrze pozorování, abys věděl, jak se to má s tímto zatměním.

Jestliže se někdo postaví proti tomu, co se nazývá „vědění jednotlivého skrze jeho obecnost“, nebudeme se s ním přít. Vždyť to, co nás zajímá, je něco jiného: vědět o jednotlivých jsoucnech, jak jsou poznávána a chápána věděním a chápáním tak, že ten, kdo poznává, se v <těchto schopnostech> mění, a jak jsou poznávána a chápána tak, že ten, kdo poznává, se v sobě nemění. Vždyť jestliže víš, jak se to má se zatměními, jako s tím, co existuje obecně, nebo tím, co existuje stále, anebo jestliže bys měl vědění ne o obecných zatměních ale o každém zatmění, které se děje, a že následně se toto zatmění uskuteční, anebo opozdí, nic to v tobě nezmění: tvé vědění bude v obou případech totéž: je tu zatmění, které se děje podle jistých charakteristik po jiném zatmění, anebo poté, co bylo Slunce v Beranu, a jistým způsobem a po jistou dobu; poté se uskuteční toto a ještě poté toto. Bude to ze tvého pohledu pravda před zatměním, během něj i po něm.

Jestliže do tohoto zavedeš čas, jestliže tedy v jednom konkrétním okamžiku víš, že se toto zatmění neděje, poté že se v jiném okamžiku děje a jestliže tvé vědění o tomto nepřetrvává, když se <zatmění> děje, ale jestliže se objeví jiné vědění po změně, kterou jsme dříve zmínili, a jestliže není jisté, že – ve chvíli, kdy se hvězda znovu objevila – jsi, jako jsi byl předtím, je to proto, že podléháš času a okamžiku.

Co se týče Prvního, který do času nevchází, a <co se týče způsobu>, jímž se vyslovuje, je Mu vzdáleno vyjadřovat se k tomuto či tamtomu času tak, že by v něm byl, anebo že by z něj povstal nový soud nebo nové poznání.

Věz, že nedokážeš pochopit konkrétní zatmění než tak, že zahrneš jejich příčiny a, tedy, jestliže zahrneš vše, co je na nebi. Jestliže vědomí zahrne celek příčin věcí a jejich existence, přenes se od nich až k celku následků, které způsobují.

A my, my hodláme toto vysvětlit ještě jasněji než to, co předcházelo. Dozvíš se tedy, jakým způsobem je poznáváno nepoznatelné; na základě toho se dozvíš, jakým způsobem První ze Sebe sama poznává vše, protože je počátkem jedné věci nebo věcí, jejichž stav a pohyb jsou determinovány, a <že On poznává>, co z nich nutně vyplývá a vede k rozlišení, které dospívá až k nejmenšímu rozdělení, poté podle stupňování, které je nutným následkem tohoto rozlišování jako to, co je převyšuje a uskutečňuje. Tyto věci jsou KLÍČE K NEPOZNATELNÉMU A ZNÁ JE TOLIKO ON (Korán, VI /Dobytek/, 59). Bůh lépe zná, co je skryté, zná, co je skryté i co je zjevné, On je mocný, moudrý.